

מסורת הש"ס

^[א] [בבורות בד. ג"מ לח: ב"ק סט. ב"ב קעד. כתובות עו. סנהדרין לא. לעיל לה. ג] לעיל כ: [תוספתא פ"ב]. ^[א] [קדושין סא.]. ^[ב] [ב"ב קעב:]. ^[א] [בדפ"ר בדיני ממונות, ולימא חיצת בלחז, והא בפרק בדיני ממונות בשלש זמ דנרק, בורר, ונדפ"ר ובאמרו, וזכרים בד, ח] [לעיל עד.]. ^[א] [גמס' בערכין איתא: לוקמ, י] [ב"ק קיח.]. ^[א] [בכמות עד. ד"ס תנאי מור"ו בלוקן אחר]. ^[א] [חית ועונה אינה מונעת מראה כהן, יג] [פוסק מא:]. ^[א] [י] ד"ל דרב מהר"ס פ"ק.

הגהות הב"ח

^[א] רש"י ו"ה משום וכי הסם הדחויק:

מוסף תוספות

א. עד שיאמר ירצה אני כיון שיש עליו מן הדיון לקבלם. רש"י.
ב. שכל זמן שתרצה לתת יהא הוא מוכן לקבלם, והלכך חו"ל כמי שהוא חייב בקבלתם. רש"י.
ג. ואע"פ שזלה הוא בדעת האשה. רש"י.
לא נחלקו [ורבא ורב פפא] אלא בבט על תנאי דמעוה הללו שהיא חייבת כדי להשלים תנאה דמו לחוב ודמיו לתנאה ובעינא למידק האי עונא מביח בבחי ערי חומה שהבית מכור אצלו מכירה גמורה אלא רחמנא אוקמיה אפדיון ומש"ה דמי לחוב ודמי למתנה. ר"ן.
ד. דהא אמר [התם] מאן שמעת ליה דאמר בעינן תנאי קודם למעשה רבי מאיר הוא משמע דרבי כדמפרש טעמא התם ^[א] הולרך הדבר לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאף בארץ כנען לא יס יעמלו:
דבבר אחר. לעצור הידרן: ומעשה בדבר אחר. נחלת עבר הידרן מורחה:
דבבר

מכלל דבעלמא **[נתינה בע"כ]** **לאו נתינה** היא. וגזי גט דאיסורא הוא לא תקין הלל: **שלא בפניו**. כי הכא שאינו בלישכה: מאי **דאיטריך ליה סקין**. ראה שהיה נטמן והסקין דבעל כרחו ושללא בפניו תהא נתינה ואי הוה נמי קאי קמן ואמר לא מקבילנא הוה איטריך להלל נמי לתקוני דמיהוי נתינה אלא מה שלא הולרך לא הולרך וגזי גט דאיסורא הוא לא קיימא תקנתא דהלל: **ערב**. בשיליה גט פשוטי: **יידן**. דמתני': **ראיה אחרונה**. ^[א] באחד דיני ממונות [סנהדרין דף לא]. דאפליגי באמרו לו כל ראיות שיש לך להביא הבא עד שלשים ולא הביא עד לאחר שלשים ^[א] ואמרו לו הבא ראיה ואמר אין לי ראיה בקמייתא הלכתא כוותיה ובצמרייתא לית הלכתא כוותיה: **והנייר שלי**. לא יהיב לה ולא מידי ורחמנא אמר ונתן בדיה: **מאי שנה רישא נ"ו**. קא סלקא דעתיה על מנת לאו מעכשיו הוא כרצנן דפליגי עליה דרביא והוי כמו לכשתחזיר לי הנייר ליהוי גט וא"כ אמאי מגורשת הא בשעת גירושין לאו מידי נקיטא: **היכא דליסיה**. לאטלטית: לא כפליה. ר"מ במסכת קידושין (דף סא). כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן וכו' דנימא אס לא תחזירי לא יהא הלכך בטל תנאיה: **הא כפליה לא הוי גיטא**. לר"מ: **מכדי**. לר"מ כל תנאי מהיכא גמרינן לכופלו: **מתנאי בני גד**. שהיה כפול אס יעצרו ואס לא יעצרו (במדבר לג) וכיון דמניניה גמרי' צעינן כי התם תנאי שתלו בו המעשה הוזכר קודם למעשה אס יעצרו זה התנאי ונתתם להם לה המעשה ה"ג צעינן דנימא אס תחזירי יהא גט: **לאפוקי הכא**. דאמר לה זה גיטך ברישא והדר ע"מ שתחזירי: **משום דהוי ליה נ"ו**. וזין לר"מ וזין לרבנן דלא אפלוג אלא בכפילה כדמפרש טעמא התם ^[א] הולרך הדבר לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאף בארץ כנען לא יס יעמלו: **בדבר אחר**. לעצור הידרן: **ומעשה בדבר אחר**. נחלת עבר הידרן מורחה:

דבבר

תנאי בדבר אחד ומעשה

מי שאחזו פרק שביעי גיטין

מכלל דבעלמא נתינה בעל כרחו לא הויא נתינה. וא"ת להשקא לא מפליג בין בפניו בין שלא בפניו דבכל ענין בעל כרחו לא הויא נתינה א"כ למה היה נטמן כראשונה וי"ל דפפניו לא היה יכול להעזי י מלוה מלקבלם כדי שיהיה הבית שלו וגם אס היה בפניו יעשוהו ב"ד לקבלם בעל כרחו ^[א] וא"ת

מכלל דבעלמא נתינה בעל כרחיה לא הויא נתינה מתקוף לה רב פפא ואיתימא רב שימי בר אשי ודלמא כי אצטריך ליה לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין מדעתו בין בעל כרחו הויא נתינה ואיכא דאמרי אמר רבא מתקנתו של הלל ה"ו גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז ונתנה לו בין מדעתו ובין בעל כרחו הויא נתינה וכי איצטריך ליה להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין מדעתו בין בעל כרחו הויא נתינה מתקוף לה רב פפא ואיתימא רב שימי בר אשי ודלמא אפילו בפניו נמי מדעתו אין על כרחו לא והלל מאי דאיצטריך ליה תקין ^[א] אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כל מקום ששנה רשב"ג במשנתניו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה ^[א] ר"ד הרי זה גיטך והנייר שלי אינה מגורשת על מנת שתחזירי לי את הנייר מגורשת מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רב חסדא הא מני רשב"ג. היא דאמר תתן לו את דמיה ה"ג אפשר דמפייסה ליה בדמי מתקוף לה אביי אימור דאמר רשב"ג היכא דליתיה בעיניה היכא דאיתיה בעיניה מי אמר אלא אמר אביי הא מני ^[א] ר"מ היא דאמר אבעינן תנאי כפול והכא הא לא כפליה לתנאיה מתקוף לה רבא טעמא דלא כפליה לתנאיה הא כפליה לתנאיה לא הוי גיטא מכדי כל תנאי מהיכא גמרינן להו מתנאי בני גד ובני ראובן מה התם תנאי קודם למעשה יאף כל תנאי קודם למעשה לאפוקי הכא דמעשה קודם לתנאי אלא אמר רבא משום דמעשה קודם לתנאי מתקוף לה רב אדא בר אהבה טעמא דמעשה קודם לתנאי הא תנאי קודם למעשה לא הוי גיטא מכדי כל תנאי מהיכא גמרינן להו מתנאי בני גד ובני ראובן מה התם בדבר אחר יאף כל לאפוקי הכא דתנאי

עה.

מכלל דבעלמא נתינה בעל כרחו לא הויא נתינה. וא"ת להשקא לא מפליג בין בפניו בין שלא בפניו דבכל ענין בעל כרחו לא הויא נתינה א"כ למה היה נטמן כראשונה וי"ל דפפניו לא היה יכול להעזי י מלוה מלקבלם כדי שיהיה הבית שלו וגם אס היה בפניו יעשוהו ב"ד לקבלם בעל כרחו ^[א] וא"ת צבתי ערי חומה דהוי כפרעון החוב דעליו לקבלם פשיטא דהוי פרעון כדקאמרינן י הלוהו צישוב לא יחזיר לו צמזדר משמע דצישוב יחזיר לו אפילו בעל כרחו וכן צהוצב ^{[ב"מ דף מט.].} כי אמר ליה שקול חוזך לא הוי אפילו כשומר חנם ומה איטריך הלל הוקן לתקן וי"ל דוקא בעלמא פשיטא דהוי נתינה שאין המלוה מפסיד צקבלת הפרעון אצל הכא דע"י הפרעון צריך להחזיר הבית וכן ע"י קבלתו הוי הגט גט לא הויא נתינה וא"ת גבי גט פשיטא דלא הויא נתינה ומה צריך ללמוד מתקנתו של הלל וכי אס יתן מתנה לחצירו יקבלנה בעל כרחו ואורי' די"ל דכיון דאמר לה ה"ו גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז מלה הדבר דדעתה ^[א] ועליו לקבלם והוי כמו צבתי ערי חומה וקמ"ל דאפ"ה צע"כ לא הויא נתינה ^[א]:

לאפוקי הכא דמעשה קודם לתנאי. פי' דקונטרס דר' מאיר ור' חנינא לא פליגי אלא בצפלות כדקאמרינן התם טעמא דהולרך לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאף בארץ כנען לא יעמלו וקשה דבפרק השוכר את הפועלים ^{[ב"מ דף נד.].} משמע דהדיא דפליגי רבנן נמי אר"מ במעשה קודם לתנאי גבי מתנה שומר חנם להיות כשואל ^[א] וא"ת בשלמא תנאי כפול ותנאי קודם למעשה והן קודם ללאו ילפינן שפיר מתנאי בני גד ובני ראובן מדנכתבו בזה הענין שמע מינה צעינן כי האי גוונא אצל שלא יהא מתנה על מה שכתוב בתורה ואפשר לקיימו ע"י שליח היכי ילפינן מהתם כדאמרינן בכמוצות ^{[דף עז.].} דלמא בלאו הכי נמי מועיל תנאי אלא דהכי הוה מעשה וי"ל ^[א] משום דכל התנאים הכתובים דמיימי בקידושין בפרק האומר ^[דף סא:] הוו צעינן זה שמע מינה דצעינן ממש כי האי גוונא ואס בחקותי תלכו ואס תאצו ושמעתם נמי רוב מצות ע"י שליח וגרחה דהלכה כר"מ דצעי' תנאי כפול כו' דשמואל ורבא בסמוך סברי כוותיה וכל הני דמתניתין איירי בתנאי כפול אע"ג דלא פירש דה"ג מוקי לה לקמן ^{[עו.].} צרייתא דכפליה לתנאיה אע"פ שלא פירש ובכל ע"מ שצב"ס כגון ^[פוסק מא:] ע"מ שתחזיריה לי דאתרוג וכיוצא בו צעי כפילות ובכל מקום צעינן תנאי כפול אלא דוקא בשמיוי יין ופרועי ראש דהוי איסורי צב' שצועת העדות ^[שבוות דף לו:] והא דצעינן כפילות בצוטה משום דהוי איסורא דאית ציה ממונא דאיכא שאר וכסות יט ועונה וכמוצה והא דאמרינן צירושלמי בפרק האומר ^[קדושין פ"ג ה"א] א"ר יוסי א"ר צון בכל אחר אית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן והכא לית ליה וגרחה להרב ר' אלחנן דגרסינן בכל אחר לית ליה לר"מ וכו' והכא אית ליה ומשני ר' חנינא חומר הוא צערוה כלומר אע"ג דלא כפל תנאו ומן הדין התנאי בטל ומעשה קיים ומשום חומר אין הגט גט ולא הקידושין קידושין שאס קבלה קידושין מאחר צריכה גט משניהם וצביח איירי התם לעיל הקשה הרב ר' אלחנן כיון דצעינן תנאי כפול באצירו נשך ^{[ב"מ דף סו.].} גבי אי קיימת דידך אנה דקאמר פטומי מילי בעלמא הוא משמע שאס התנה הוא כמו שהיא אמרה היה מועיל ואמאי הא לא כפליה לתנאיה ואומר רבינו ינחק הא דנקט פטומי מילי ^[א] משום דלא מהני אפי' לרבנן דר"מ וג' עניינים יש דיש מקומות דצעינן תנאי גמור ולר"מ תנאי כפול ויש מקומות דלא צעינן אלא גלוי דעת ויש מקומות דאפי' גלוי דעת לא צעינן ובפ' האיש מקדש ^[קדושין דף מט: ד"ה דברים] מפורש: **א"ל אומר רבא משום דמעשה קודם לתנאי**. לאו משום דלית ליה לרבא כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי דהא הכי הילכתא כדפרישית לעיל ^[עז. ד"ה רב הונא] ועוד דבהדיא קאמר רבא יט צהילך אתרוג זה על מנת שתחזיריה לי החזירו יא ואס לאו כאומר מעכשיו דמי היכי יא ואס לא חלה המתנה אלא כשהחזירו ואו אינו צידו ואין נראה לומר דהתם מייירי כגון שאמר מעכשיו דא"כ היה לו לפרש דבצדו ואע"ג דלא פירש נמי כפילות היינו משום דלא מפרש ליה במשנתניו אצל אי מייירי באומר מעכשיו היה לו לפרש אלא שרואה רבא ליישב צרייתא זו אפילו כרצנן ורביי' אצל לרבי אתיא שפיר כדמסיק רב אשי ואציי נמי משמע לקמן בסוף פירקין ^{[עו.].} דסבר כרבי דקאמר הכל מודין בעל מנת שתאא חמה מגרתיקה דמעכשיו קאמר וכדרבי כו' ומיהו אין משם ראיה דלא מצי למימר איפכא הכל מודין דעל מנת לאו כאומר מעכשיו דמי דהא צאס תלא פליגי כ"ש בעל מנת דעדיף:

דתנאי

עין משפט ונר מצוה

ס א ב מ"י פ"ו מהל' אשיות הל' ב [ופ"ג מהל' זכיה ה"ן] סמג עשין מח טו"ש"ע אה"ע סומן לה סעף ב: **סא** ג טו"ש"ע שס סעף ד צה"ה:

מוסף רש"י

שלא בפניו. כגון זה שהיה נטמן ומשום דתתני לירעותא איכא, דשלא בפניו הוא ובעל כרחו הוא, משום הכי איטריך ליה להלל לתקוני ^{[טו.].} מאי דאיצטריך ליה תקין. ואי הוי נמי לוקמ התם ולא הוי צעי לקבולינהו הוה איטריך להלל לתקוני דבעל כרחו מהיו מתנה ^{[טו.].} הרי זה גיטך והנייר שלי. כל הנייר אני מעבד לעצמי, אינה מגורשת. כיון דהנייר שלו לא נתן לה כלום, דמלמלא אומיות פורחות בלוי' ^{[ועי' ב.].} על מנת שתחזירי לי את הנייר מגורשת. ותחזיר, דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה ^{[טו.].}

פסקי ר"ד

אמר רבא מתקנתו של הלל הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז ונתנה לו בין מדעתו בין בעל כרחו מגורשת דמתנה בעל כרחא שמה מתנה וכי איצטריך ליה להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין מדעתו בין שלא מדעתו הויא נתינה: ת"ד הרי זה גיטך והנייר שלי אינה מגורשת ע"מ שתחזירי את הנייר הרי זו מגורשת מ"ש רישא ומ"ש סיפא פי' דקט"ד דלא קניא גיטא עד שתחזיר לו את הנייר ונמצא רבעת קניית הבט לא יהיב לה מידי ורחמנא אמר ונתן בידה